

felvetése csak arra való, hogy az iparosokat felhasználhassák az Ausztriával való közös vámterület elleni izgatásra akkor, mikor az izgatás tíz év előtt még csak célra sem vezethet, s nálunk ez izgatás megvalósítsa a nemzeti munkát, mely a szükséges föltételek meglétele mellett 10 év lefolyása alatt a magyar ipart a nemzeti vagyonsodás egyik hatalmas forrásává emelheti. E szempontok voltak irányadók, mikor a congressus a védegyelet eszméjét elejtette s egy 24 tagu bizottság kiküldését határozta el, mely jelentést tegyen egy jövő kongressusnak a magyar ipar hiányairól, s ezek megorvosolásainak módjáról. A magyar iparosok nem olcsó izgatási frásis, de olcsó tökéletes hitel kell, a magyar társadalomnak pártolása s jó kivitelű utak, mely tényezők azt a külföldi verseny mellett is, sőt épen az utóbbinak serkentő példaadása mellett fel fogják virágoztatni. Bizonyosan ide fog kimenni a kiküldött bizottság javaslatainak lényege is. Ohajtandó, hogy kormány s társadalom egyformán közreműködjenek arra, hogy a magyar ipar felvirágzásának föltételei a mennyiben még nincsenek, megteremtessenek, a többi aztán az iparosok tömegének kitartó szorgalmától s lankadatlan munkájától függ.

* Ujbélyeg és illetéktörvény. A pénzügyminiszterium kebelében, mint értesülünk, gondosan gyűjtik az anyagot új bélyeg és illeték törvény készítéséhez, mely a meglévőnek megfelelően gyökeres javítását foglalja magában úgy az eljárás, mint az illetéki törvény tételes részének terén. Az illetékszabási hivatalok felállítására s az illetékszabási teendőkre az adóhivatalok hatáskörétől elkülönítése a mai módszerrel nem bizonyult egészen gyakorlatiasnak. Gróf Szapary pénzügyminiszter ez irányban is reformokat ohajt behozni, valamint szabályozni akarja az esedékessé vált vagy föltételtől függő esedékességi kötelezettségeket nyilvántartását is. Széll Kálmán volt pénzügyminiszternek 1878-ban a mult országgyűlés elé terjesztett törvényjavaslata sok irányban mérsékelte, az új rendszeres javaslataba felvétetik, melytől a pénzügyi helyzetnek 2—3 millió erejű évenként bekövetkező javulását várják a pénzügyminiszteriumban. A törvényjavaslatot az őszi ülésszak elején mindjárt elő szándékozik terjeszteni a pénzügyminiszter.

* A lengyelek magatartása a nihi- lista mozgalmakkal szemben csakugyan megvette a cár szívét. Legalább most egészen komolyan állítja, hogy a cár Varsóba megy és manifestumot bocsát ki, melyben a lengyelek helyzetének javítását fogja igényelni. Kotebuve helytartó már is parancsot kapott, hogy az eddigi szigorú rendszabályokat lehetőleg enyhítse.

* Novibazár megszűlésére a vonat- kozólag a hivatalos közleményeket igénybe venni szokott Eastern Budget irja:

A jelentést, mely szerint az osztrák magyar kormány a novibazári rendszak megszűlése iránt még nem határozott, s hogy a megszűlés egy időre elhalasztatik s előbb katonai küldöttek vizsgálják meg a területet, utakat stb. — Andrassy gróf ellenzéke győzelműt tekintik. Pedig, ha még a szerzett tapasztalatok után a kormány azt határozza is el, hogy a megszűlésről végkép lemond még legkevésbé sem jelentené, hogy a monarchiában az ellenzék került tulsulyra. A konvenció megkötése csak szükséges rossz, melyet még kedvezőbb színen tüntet föl az ellenzék azon insinüciója, hogy Ausztria Magyarország egész Salonikiig akar kiterjeszkedni. Törökország abban a hitben irta alá a konvenciót, hogy ez az egyetlen mentő eszköz Oroszország törökveisei ellen. Midőn a konvenció már meg volt kötve, az ellenzék mindent elkövetett, hogy keresztül vitelét megakadályozza, és e végből a katonaságra várakozó nehézségeket nagyitá. Főlösképez mondani, hogy ez agitáció az osztrák-magyar állam érdekében homlok egyenest ellenkezik.

Az angol félhív. fején találja a szeptet. Az angol királyné nem túr a maga közelében oly hölgyet, ki homlokára fésűli a haját. A legutóbbi esküvő ünnepélyen szereplő nyoszolyó leányok azon utasítást vették, hogy ne így fésűljönnek, ne viseljenek magas sarku cipőt, s hát rafel vons ruhát, mert az ilyesmiket a királyné nem szereti. Egy ifjú hölgyet, ki tavaly szembe-fésűlt hajjal jelent meg a fojadtatásra, a lord kamarás kissé gyöngédtelenül arra figyelmeztetett, hogy ne jelenjen meg mindaddig a királyné előtt, míg a haja meg nem nő.

A „Polit. Corr.” ismét oly levelet közöl Pristinából, mely elnapnak furcsa sajtóságaihoz tartozik. Beszélte ugyanis, hogy az albán területen növekedik az agitáció a porta ellen, hogy a mohamedánok gyülekezetet tartottak egy mecsetben, melyben egy ipeki magnás véres dikcióit mondott a porta ellen stb. Jelezte azt is, hogy az ipeki és djakovai vad törzsek folytonos forrongásban vannak; megehetett tehát az is, hogy egy ipeki turbinos táblabíró valami olyatén dikcióra vetemedett. De ez, mint egy bécsi levelező bizottság

gal jelenti, nem másit a tényen, hogy egészen és nagyban a kedélyek csillapodnak és hogy a portának mindinkább sikerül magát a helyzet urává tenni. A katonai intézkedések, melyeket tesz, minden nehézség nélkül vitetnek keresztül. Ha a porta komolyan fogja akarni, remélhető, hogy a novibazári konvenció aként fog eszközölni, a miként azt kormányunk eszközölni ohajtja. Ha a porta azt nem akarja, vagy erőlködése sikertelenek maradnak, a baj reája nézve kétségtelenül sokkal nagyobb lesz, mint reánk nézve. Ma már a félhivatalos zamatú „Golosz” figyelemre méltó hangon szól az albán mozgalomról. — Fejtegeti, hogy ez a vad faj mindenfelé bolygatja Európának intencióit; hogy ma Bolgárorszag, holnap a novibazári konvenció, holnapután a görögök ellen kel ki, a portával pedig mindenkor újat huz. Hangsúlyozta a „Golosz”, hogy a porta a berlini szerződésben kötelezte magát végtére valahára rendbehozni maradt tartományait is. Ha a porta ezen kötelezettségének nem bír megfelelni, akkor Európa dolga lesz a rend helyreállításáról gondoskodni. A cikk készerte érdekes. Először mert mutatja, hogy az albán garázdalkodás a mi érdekeinken kívül más hatalmakét is provokálni fogja; másodsor pedig, mert ezen okoskodásokban nem vagy látszaja van az állítólag már végképen létesült muszka-török szövetségnek.

Az osztrák nemzeti bank főtanácsosa, mint a „Hon” írja, legközelebb tartott ülésében a szegedi polgármester kérésére azt határozta, hogy a lehető legrövidebb idő alatt felállítja Zegeden a bankfölköt, hogy az által a mennyire lehet élénkítőleg hasson az ottani, bár most még csekély, de remélhetőleg gyorsan fejlődő forgalomra.

A magyar közlekedési miniszterium, jelenti a „Pester Lloyd” távirata szerint a „N. fr Presse”, a szerb vasúti tárgyalásoknál felhagyott eddigi oppositioját a hadügyminiszterium által sürgetett sziszek-novii vasút kiépítése ellen.

Amint minden, a mi a bécsi lapokban a magyar ügyekről közöltek, úgy ez is tendenciózusan fordított. Határozottan állíthatjuk, hogy a magyar közlekedési miniszterium, bárha csakugyan való, hogy osztrák részről a sziszek-novii vasút kérdését gyakran elő-előkapják, — mindedig semmit fel nem adott e vasutal szembenjéddig elfoglalt álláspontjából és nem is szándékozik abból föladni ezental sem.

Bonaparte Napoleon Lajos herceg halála.

Lapunk mult számára későn érkezett egy magán táviratunk, mely Napoleon herceg halálát jelentette. Ez esemény nagy hatással volt egész Európára, s meglehet, döntő befolyású a világtörténelem további folyamára. Bonaparte Napoleon Lajos herceg, az alig huszonhárom éves fiatal ember Franciaország egy nagy pártjának szemefénye, reménye, a világtörténelem egyik legnagyobb nevének jeles örököse, meghalt. Ledőfték a zuluk gyilkos szabályi Dél-Afrikában, hova tetszomjas lelke, anyja, a gyászoló császárné akarata ellenére, hívei marasztalására dacára visszatartatlanul vitte.

A táviratok, melyek e mélyen megdöbbentő esetet tudatják, egybe foglalva így hangzanak:

Napoleon Lajos herceg e hó 4-én az angol vezérkari főnök parancsa alatt kémszemlére ment. Midőn társaival leszállt a lórlól, a zuluk megtámadták és megölték. Tizenhaton rohantak rá, s míg két katoná oldala mellett elesett, a többiek elmenekültek. Holttestét megtalálták. Lord Sydney Chislehurstba ment, értesíteni a császárnét a gyászról, Stanley az alsóházban, bejelentvén a császári herceg halálát, ékes szavakban adott kifejezést sajnálatának és Eugenia császárné iránti rokonszenvének. A holttestet fedezett alatt Angolországba viszik.

Téhat meghalt, hősi halállal, hőshöz illően. Nem akart télen vesztelni, kereste a küzdelmet és a veszélyt s ime tizenhét barbár zulukifer szabályja alatt kelle kiadnia nagy, nemes lelkét, idegen országért, idegen érdekekért! Vakmerő volt és veszélyt nem ismerő: a csatában mindig az első volt, és nem heve mindig a legnagyobb tűzbe, veszedelembe ragadta. Csak pár nap előtt olvastunk egy táviratot vítésgéről; az angol tisztek már akkor agógdtak miatta, hogy tüze veszélybe sodorja. S bekövetkezett. Meghalt ott távol országban, messze eső világrészben s közel oda a hol a század, mondanthók a világ legnagyobb szelleme kialudt közel szent Ilona szigetéhez! Alig érkezett meg a kopár földre, azonnal láz fogta elő, de a tetszomjas herceg csakhamar lerázta a betegség nyugéit s még mint lábadozó, a tűzbe sietett. Gyászt ölthetnek a császárság hívei, mert csillaguk lettint.

Napoleon Jenő Lajos János József császári herceg 1856. márc. 16-án született Párisban. Tizenhat éves volt, midőn a nagy csapás, mely Franciaorszagot lesújtotta, atyját is megfosztá trónjától. 1873-ban halt meg a császár Chislehurstban s a herceg a woolvichi katonai intézetbe lépett tanulmányai befejezése végett. A vékeresztéséget 1877-ben vette föl Saarbrückennél, még mint gyöngye gyermek, ekkor volt először csatában. Másodsor most ment a fegyverek tüze közé és ez utolsó csatája is volt. De hiába, a végzetnek

be kell teljesednie! Egy jóslat szerint a Napoleonek császár trónja egyesén ágon nem szállhat az utódra. I. Napoleon fia 21 éves korában halt meg Schönbrunnban: III. Napoleon fiaék reményteljes élte most aludt ki.

A Napoleon-dinastia örökösödési sorrendje most Napoleon Jeromos király fiát, az ugynevezett vörös herceget teszi trónörökösé. Ez, egész nevén Bonaparte Napoleon József Károly Pál francia herceg, 1822. szeptember, 9-én született, tehát most 55 éves, két fia gyermek atyja. A bonapartisták előtt nincs népszerűsége, folytonos ellenzékességé miatt nagybátyával, a császárral szemben 1864-ben nyíltan kitört köztük a szakadás, a mikor a vörös herceg szabadelvi jelszavak alatt föllépett a császár ellen; ekkor elveszté a főmoltóságokat is, melyeket eddig viselt. A francia porosz háború, a császár halála sem változtathatták meg a viszonyt a pár és a herceg közt, ki nyíltan szította a tüzet a császári vezérey és fia, valamint Rouher, a bonapartisták vezére ellen. Kifoghatnak-e most vele békülni? — Kérdés, melytől a bonapartisták s általában a császárság jövője függ. A vörös herceg különben éles elme, szívós, szárd jellem, mint államférfi épen úgy, mint katonai szám talanszor mutatta be fényes tehetségét.

Jelenleg ő a császári párt feje.

A herceg halála mély gyászba borítá a chislehursti kastélyt; az ablakok be vannak függőnyözve s körös-körül siri csend uralg. A részvétlátogatások egymást érik az egész napon át. Első Burdett-Counts bárónó volt, ki a császárné felkereste: azután jöttek Sydney lord, Smith miniszter. Bülow nagykövét és az angol és francia arisztokrácia száz meg száz tagja — A walesi herceg és hercegné külön küldött által fejezték ki részvétöket, a királynó részvétökat intézett a császárnéhez. A külföldi uralkodók között királyunk és királyinnék voltak az elsők, kik részvétnyilatkozatukal a mély gyászba borult császári özvegyet és anyát felkeresték. Az osztrák császári főhercegek szintén követtek példájukat. Chislehurst lakosága részvétfeliratot intéz a császárnához. Százaka, ezreke megy a táviratok száma, melyek e szomorú alkalomból Chislehurstba érkeztek.

Bassano hercegnek jutott a nehéz és szomorú feladat, hogy a császárnóval a gyászszetet tudassa. Már éjje érkezett egy távirat Londonból, mely a nagy csapást sejteté. A császárné ebből azt következteté, hogy a herceg ismét beteg lett és elhatározta, hogy hozzá utazik Afrikába. Másnap a hirt már hozták a lapok, melyeket el kellett ölele rejtetni, hogy a szomorú hirt meg ne tudja, a mig Sydney lord meg nem érkezik. Lassan készítették rá elő; Bassano és Sydney vállalták magukra e kinos feladatot. A császárné még mindig csak azt liitte, hogy fia nagyon beteg és sietve rendeletet adott az uti készülődésekre. Bassano ekkor így szólt: „Már késő, asszonyom! A császárné felkiáltott: „Mon fils, mon pauvre fils!” és eszméletlenül öszserogyott.

Ily szomorú állapotban volt egész nap, semmit sem evett. Csak Gorrdard atyát eresztették hozzá. A császárné fájdalma — mondtá ez, minden képzeletet felülmul és vigaszt nem ismer.

Szegény császárné, szegény anyá!

A sepsi-szentgyörgyi népiskolák.

III.

A „Nemere közelebbi számaiban szó volt a helybeli polgári leányiskola kövizsgálatairól, az intézet céljáról s az a körül teendő intézkedésekről. A cikksorozat nem volna teljes, ha a sepsizentgyörgyi többi népiskolákról nem tudósítám e beccses lapok olvasó közönségét.

E hó 18—21-ik napjain folytak le ugyanis a községi elemi iskola nyári kövizsgálatai. Mindenek kövizsgálaton szép számu hallgatóság volt, a tanfelügyelő is több osztály próbatétén megjelent. Az iskolaszék is képviselve volt sokkal inkább, mint az eddigiekben; szóval az érdeklődés elég szépen nyilatkozott. S ha igazságosak akarunk lenni, el kell ismernünk, hogy a tanítók és tanítónők ez érdeklődést meg is érdemelték. Nem akarunk a többiek rovására senkit kiemelni a tanítók közül, nem lévén a pártaskodás kenyerünk; de nincs is szükség rá. Ez iskola tanítóit csak megbántatók, ha az egymáshoz hasonlóknál közül egyiket-másikat különösen méltányolnánk. Azonban annyit minden kömetelésünkkel mellett is ki kell mondanunk, hogy a férfi tanítók a nők mellett rendszeresség, tárgyserenket, figyelem tekintetében jóval felül állottak. Ennek pedig meg van a maga oka. Nem céloz emzuttal ezt az okot itt bővebben részletezni, ha jól emlékszem, épen ezen iskolaszék nyilatkozott már hivatalosan e tárgyban, hagyjuk máskorra a részletezést. De van egy más észrevételünk, melyet akkor, a midőn az elemi s különösen a fiuk kövizsgálata ilyen elismerésben részesült, az iskola érdekében el nem hallgathatunk. Azon sajátos panaszt hallottuk ugyanis a helybeli reformmátus középtanoda tanáraitól, tanítóitól, hogy épen a sepsizentgyörgyi elemi iskolából kikerült tanulóik igen gyengék náluk. Nem tudjuk, mennyi alapja van e panaszoknak, de ha igaz, mindenesetre belső okai lehetnek, a miket a kövizsgálatok legéberrebb figyelője sem képes kipuhatolni.

A helybeli felső népiskola kövizsgálatai e hó 23—24-ikén voltak. Dacára azon